

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו אצל הדינער לטובת מוסדותינו בב"פ - ר"ח סיון תשפ"ב לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון אלף רצ"ה

לבנות בית נאה לדירתו, וגם בית אחרת למנוחה, ולרהיטים נאים וכו' וכו'. ומזה יש למנוע כי תענוג יהודי שמור לעולם הבא, וכל מה שנוטל בעולם הזה מנכין לו מחלקו לעולם הבא. אמנם יש עוד סיבה שרצון האדם שיזמין לו עשירות, והוא לכבוד שמים בכמה פנים. הן שיוכל להרבות בצדקה וחסד, להחזיק תורה, ולהחיות לב עניים. ועוד כדי שיהא לו הרחבת הדעת שיוכל לעסוק יותר בתורה ומצות, ויקל לו בזה לחנך את בני ביתו, ולהשיאם באופן שיוכלו לשבת להלאה באהלה של תורה, ואם יהיה לבניו הרחבה, גם הם יוכלו להתמסר יותר לעבודת הבורא. ועשירות כזה לא בא לו לתענוגו, אלא להרבות בתורה ומצות.

ומענתה גם אי נניח שמקבל העשירות הזאת מחלקו של עולם הבא, גם כן כדאי הוא לו, דהא אמרו (אבות ד-יו) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, כי עשיית מצות בעולם הזה חשובה הרבה יותר מעולם הבא. ולא רק שהוא יפה יותר מ'חלק' של עולם הבא, אלא יפה יותר גם מ'כל' חיי עולם הבא. ועל עשירות כזה שפיר ראוי לבקש רחמים עליה, שיזכה בו ה' כדי שיוכל לנצל על ידם הרבה שעות במעשים טובים בעולם הזה. ולכן סידר רב בתפלתו, חיים שיש בהם יראת חטא, חיים של עושר וכבוד, חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים. ולכאורה הוי ליה לסדר מתחלה כל הבקשות רוחניות יחד, ולמה התפלל על עשירות באמצע, להקדים מתחלתו יראת חטא ולסיים באהבת תורה ויראת שמים. אלא כדי להורות דמה שאנו מבקשים על עושר וכבוד, הוא

פותחין בכבוד אכסניא של תורה, אנשי שם רודפי צדקה, שבאו לחזק המוסדות שלנו, שמרימים מכספם לכבודה של תורה. ונבאר איזה נקודות במצות צדקה, להיות חיזוק ועידוד לעושי מצוה.

בשבת קודש העל"ט הזכרנו העובדא המובא במדרש (שמו"ר נב-ג) מעשה בתלמיד אחד של רבי שמעון בן יוחאי שיצא חוצה לארץ ובא עשיר, והיו התלמידים רואין אותו ומקנאין בו, והיו מבקשים הן לצאת לחוצה לארץ. וידע רבי שמעון, והוציאן לבקעה אחת של פגי מדון, ונתפלל ואמר, בקעה בקעה מלאי דינרי זהב, התחילה מושכת דינרי זהב לפניהן, אמר להם אם זהב אתם מבקשים הרי זהב טלו לכם, אלא היו יודעין, כל מי שהוא נוטל עבשיו, חלקו של עולם הבא הוא נוטל, שאין מתן שכר התורה אלא לעולם הבא, הוי ותשחק ליום אחרון (משלי לא-כה) ע"כ.

ויש להבין דלפי זה היה ראוי לכל אדם להמנע מלבקש מה' על עשירות, כי נוטל חלקו מעולם הבא, ולא כן הוא, כי מצינו בתפלתו של רב (שאנו אומרים אותה בכל שבת מברכין) דבתר צלותיה אמר הכי, יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתתן לנו וכו' 'חיים של עושר וכבוד' (ברכות טז:), הרי דיש ענין לבקש רחמים שנושע בעשירות.

ונראה כי הבקשה והרצון על עשירות יתכן משתי פנים, חדא, שיוכל להתענג בו תענוגי הגוף ביתר שאת,

תמנה תשע הבהמות שאני נותן אותן לך, הראשון לי, השני לי, השלישי וכו', והתבונן בהמתנה אשר ה' נותן לך מתחלה, ואחר כך יקל בעיניך להפריש את העשירי ע"כ. וזה מוסר השכל, דכן יש לכל אדם לחשוב גם בשאר המעשרות, וכאשר מפריש מעשר כספים, ימנה מתחלה בינו לבין עצמו, להתבונן אשר תשע חלקים נתן לו ה' מתחלה בטובתו שהשפיע לו, ואז יקל בעיניו ליתן העשירי לה'.

והא דלא צוותה הכתוב למנות כן גם בשאר המעשרות, מעשר ראשון ושני ומעשר עני, יש לומר דבאופן כזה של מעשר בהמה, הרי כתיב שם לא יבקר בין טוב לרע, וברש"י יכול יהא בורר ומוציא את היפה, תלמוד לומר לא יבקר בין טוב לרע, אלא בין תם בין בעל מום חלה עליו קדושה ע"כ. ואם כן יש חסרון כשיפריש מעשר באופן הזה, שהרי המצוה היא להפריש מן המובחר, שנאמר (במדבר יח-ל) בהרימכם את חלב ממונו (רמב"ם ה' מעשר א-יג), על כן יש לו לבחור עשרה ממאה, מן המובחר והיפה. אבל רצה ה' ללמד אותנו כיצד יש לנו להביט על מה שאנו מפרישין, על כן במעשר בהמה לימד אותנו, שיש למנות מתחלה כמה ה' נותן מתחלה עבורך, ואחר כך העשירי יהיה קודש לה'.

ועל כן צוה הכתוב 'פתוח תפתח את ידך', הרי האדם נותן צדקה, מעשר יו"ד חלקים מהונו, אבל מוטל עליך מתחלה לפתוח את היד הזה, תתחיל למנות אחד לי, שני לי וכו', ותתבונן מה שה' השפיע לך מתחלה, ואז כאשר נתון תתן לו לא ירע לבבך בתתך לו.

רק כאשר יהא מוקף מצדדיו ביראת ה' ואהבתו, כי עשירות כזה שהאדם מנצל אותה לאהבת תורה ויראת שמים, ראוי לוותר עבורו גם מחלקו לעולם הבא, לזכות לעוד שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה שיפה יותר מכל חיי העולם הבא.

*

הכתוב אומר (דברים טו-ח) כי פתוח תפתח את ידך וגו', נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך. ויש להבין הכוונה באמרו פתוח תפתח את ידך, הלא היינו מה שאמר אחריו נתון תתן לו, שכל נתינה היא בפתיחת היד ליתן.

ונראה דהנה חייבה תורה ליתן מעשר מכל מה שחוננו ה', בתבואה יש מעשר ראשון, ושוב מעשר שני או מעשר עני, וכמו כן יש חיוב של מעשר בהמה, וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קודש לה' (ויקרא כז-לב). וברש"י כשבא לעשרן מוציאן בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט צבוע בסיקרא להיות ניכר שהוא מעשר ע"כ. ואמרו (בכורות נח:) יכול היו לו מאה ונטל עשרה יכול יהיו מעושרין, תלמוד לומר עשירי, ואין זה עשירי ע"כ. ויש להבין למה צוה הכתוב להפריש אחד מכל עשר, ולמה לא יפריש עשר בבת אחת מתוך מאה.

וראיתי לפרש, כי יתכן שהאדם יודעזע לשמוע הסכום שהוא חייב להפריש. לכן אמרה תורה, מתחלה

